

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio sexta. Vtrum peccatum conuenienter distinguatur per veniale &
mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

vrum vitia capitalia conuenienter distinguntur per illa septem, quae sunt Superbia, Auaritia, Luxuria, &c. Et videtur quod non, quia ita videtur se habere caput ad animalia sicut radix ad plantas, vti in secundo de anima dicitur, nam radices sunt ori similes, igitur cum in peccatis caput & radix dicantur transumptiue, & per similitudinem, illa sola peccata debent dici capitalia quae dicuntur radices aliorum, sed illa septem quae enumerantur in littera non dicuntur radices peccatorum, vt patet ex praecedenti quaestione, ergo non debent dici capitalia.

2 Secundo vitia capitalia dicuntur quia poena capitis puniuntur, sed multa inter illa sunt quae non puniuntur poena capitis, imo singula ex ipsis possunt esse venialia vel mortalia, quaedam autem alia sunt quae praedicta poena puniuntur, vt homicidium, & huiusmodi quae non continentur in illis septem, ergo male enumerantur.

3 IN CONTRARIUM est Magister in littera. Et Grego. 31. moralium vbi praedicta vitia enumerans vocat ea capitalia.

4 RESPONSIO. Sicut nomen radices non dicitur in peccatis proprie, sed transumptiue, sic & nomen capitis, caput enim in homine est membrum sub quo caetera ordinantur & continentur, & in peccatis illud dicitur capitale quod multa continet, & sub quo multa peccata ordinantur. Peccatum autem dicitur aliud continere dupliciter. Vno modo secundum rationem originis, vnumquodque enim dicitur aliquo modo contineri sub principio suo originali, & peccatum quod sic continet aliud, dicitur radix eius, vt patet ex praecedenti quaestione. Alio modo dicitur vnum peccatum continere aliud secundum rationem vniuersalitatis, sicut genus continet sub se suas species, & peccatum quod sic alia continet dicitur capitale, ita quod diuisio peccati generaliter sumpti per vitia capitalia est quasi diuisio generis generalissimi in ea quae immediate sub ipso continentur, & alia sub se continentur quod capitalia dicuntur, & talia sunt illa septem quod potest videri sic, omne peccatum consistit in deordinato appetitu boni apparentis, vel in deordinata fuga mali apparentis, apparet autem bonum vel apparet honestum quod appetit superbia, vel vitale quod appetit avaritia, vel delectabile quod appetit carnalis concupiscentia. Et haec sunt tria vitia capitalia quae enumerat beatus Iohannes in prim. ca. 2. cap. dicens omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, vel concupiscentia oculorum, & superbia vitae, omne enim peccatum quod consistit in deordinato appetitu boni apparentis continetur sub aliquo istorum trium, carnalis autem concupiscentia quae respicit apparet delectabile diuiditur secundum diuisionem sui obiecti, nam quoddam est delectabile tactui quod inordinate appetit luxuria, & est aliud delectabile gustui quod inordinate appetit gula, in actu enim & gustu maior est delectatio quam in aliis sensibus, & circa horum obiecta magis contingit peccare & sic habemus quatuor vitia capitalia quae consistunt in deordinato appetitu boni apparentis.

5 Malum autem apparet quod inordinate fugit appetitus, quod tamen secundum veritatem est bonum duplex est, vel in ipso, & hoc fugit accidia per quam homo renuit laborare vel aliquid triste sustinere propter acquisitionem boni virtutis, vel in altero, & illud vel est boni naturae quod refugit ira per quam homo confurgit in alterum quae existimat sibi nocuum, vel est bonum superadditum quod refugit inuidia quae est tristitia de bono alterius quae existimatur esse in diminutione boni proprii, & ita in vniuerso sunt septem vitia capitalia sub quibus ferè omnia vitia continentur.

6 Ad primum argumentum dicendum quod peccatum ex alia proprietate dicitur radix, & ex alia dicitur caput. Radix enim dicitur ex proprietate originis quae non conuenit omnibus, sed caput dicitur ex hoc quod plura sub se continet per modum vniuersalis quod competit his quae dicta sunt.

7 Ad secundum dicendum quod peccatum non dicitur capitale, quia puniatur poena capitis, sed propter causam quae dicta est, abusuque etiam dicuntur septem peccata mortalia quum secundum singula eorum contingat peccare venialiter, & quandoque mortaliter sicut arguebatur.

Q Varto quaeritur, vtrum peccatum conuenienter distinguitur per veniale & mortale. Et videtur quod non, quia peccatum est dictum vel factum, vel concupitum contra legem dei, vt dicit Aug. 23. contra Faust. Sed omne quod est contra legem dei est peccatum mortale, ergo omne peccatum est mortale, & nullum veniale.

2 Secundo quicquid tollit virtutem est peccatum mortale (vt videtur) sed omne peccatum tollit virtutem, declinat enim a medio virtutis per excessum, vel defectum, ergo omne peccatum est mortale & non veniale.

3 Tertio quicumque amore inhaeret alicui rei vel inhaeret ei vel sicut fruens, vel sicut vitis, vt patet per Aug. in 1. de doct. Christ. sed nullus peccans inhaeret bono communitati quasi vitis. Non enim refert ipsum ad bonum quod nos beatos facit quod proprie est vti (vt Aug. dicit ibidem) ergo quicumque peccat, fruatur bono communitati, sed fruere vti dicitur est humana peruersitas, vt Auguit dicit in lib. 83. quaestione, cum ergo peruersitas peccatum mortale nominet, videtur quod quicumque peccat, mortaliter peccet.

4 IN CONTRARIUM est Magister in littera, & dictum communiter loquentium.

5 RESPONSIO. Videnda sunt duo. Primum est qualis sit diuisio peccati per mortale & veniale. Secundum est quid sit peccatum mortale, & quid veniale.

Quantum ad primum sciendum quod duplex est modus diuidendi aliquod commune in ea quae sub ipso sunt, sicut est duplex communitas. Est tamen quoddam commune vniuocum ad ea de quibus dicitur, & in quae diuiditur sicut animal, & quodlibet genus diuiditur in suas species, et species in individua: aliud est commune analogicum quod non vniuocum dicitur de his quae sub ipso sunt, sed de vno dicitur simpliciter & secundum perfectam rationem, de alio autem imperfecte & secundum quid, sicut ens de substantia & accidente, de ente in actu & de ente in potentia. modo dicunt quidam quod diuisio peccati per veniale & mortale non fit primo modo, sed secundo, quia ratio peccati perfecte & simpliciter inuenitur in peccato mortali. In veniali vero non, nisi secundum quid, & imperfecte, quia nimis quod potest esse de ratione peccati inuenitur in veniali, sicut minimum quod potest esse de natura entis inuenitur in accidente, vel in ente in potentia. Et hoc ipsum nomen ostendit, quia venia non debetur peccato, nisi secundum quandam imperfectionem peccati.

7 Istud autem nullam haberet calumniam si omne peccatum veniale consisteret in subitis motibus quae praue-niunt deliberationem etiam circa materiam peccati mortalis, sicut est subita complacentia mulieris occurrentis, quia oēs tales motus habent rationem peccati secundum quid & imperfecte. Cuius ratio est, quia illud est peccatum solum secundum quid, quod est in potestate nostra solum secundum quid, sed motus praue-nientes deliberationem, non sunt in potestate nostra simpliciter, sed solum secundum quid, nihil enim est perfecte, & simpliciter in potestate nostra, nisi illud quod sequitur deliberationem per quam habemus plenum dominium actuum nostrorum, ergo &c. Sed quia peccatum veniale inuenitur non solum in subitis motibus, sed etiam in actu deliberato cadente super indebitam materiam siue in debitam, sicut cum aliquis scilicet ens & deliberans profert mendacium iocofum, ideo in talibus non videtur verum quod dictum est, scilicet quod peccatum diuidatur in mortale & veniale per modum analogi dicti de vno simpliciter, & perfecte, & de alio secundum quid, quod patet primo, quia actus voluntarius simpliciter cadens supra materiam simpliciter indebitam est peccatum simpliciter, sed multa venialia sunt huiusmodi vt patet in exemplo adducto & consimilibus, ergo &c.

8 Secundo quia in omnibus quae analogice dicitur secundum prius & posterius, perfecte & imperfecte, simpliciter & secundum quid ratio nominis nulli coepit nisi per attributionem ad vnum quod per prius & simpliciter dicitur tale. (Verbi gratia in ente respectu substantiae & accidentis,

dentis, entis in actu & entis in potentia) sed peccatū veniale nō dicitur peccatū per attributionē ad peccatū mortale, quia si nō esset aliquod peccatū mortale nihilominus esset dare peccatū veniale, quod non contingit in his quę analogice dicuntur, quia si nō esset substantia accedens nō esset, & si nō esset sanitas animalis nihil diceretur sanum, ergo ratio peccati nō cōuenit analogice peccato mortali & veniali, nisi solū accipiēdo veniale quod cōsistit in subiecto motu circa materiā peccati mortalis, tale enī dicitur peccatū solū secundū quid & in habitudine ad actū delibereorum circa eandē materiā quę est peccatum mortale.

9. Terrio quia si vnū oppositorū dicitur multipliciter & reliquū, sed actus virtuosus & peccatū opponuntur, ergo si in peccatis est multiplicitas analogice in participando rationē peccati, in actibus virtuosis erit similitudo multiplicitas in participando rationem virtutis, quod nō dicitur cōparando actum interiorē interiori, & exteriorē exteriori, licet hoc dictum fuerit sicut in præcedēte distinctione, cōparando actus aliarū potentiarum actū voluntatis, quo etiā modo posuimus analogiam in peccatis, sed talis analogia nō est inter veniale & mortale imō inuenitur tam in mortali q̄ in veniali cōparando actum interiorē exteriori, patet ergo q̄ diuisio peccati per mortale & veniale nō est diuisio analogi, sed est diuisio vniuocī, quia ratio peccati simpliciter & vniuocē saluatur i vtroq; licet vnū sit grauius altero grauitate alterius rationis specialis, nam & species sub genere naturā generis simpliciter participant, vna tamen nō est perfectior altera perfectione differente specificē, & sic patet primum.

10. Circa secundum notandum est q̄ peccatum veniale dicitur illud de quo de facili venia habetur, quod contingit tripliciter, vno modo quia causa peccati quandam rationē veniæ habet sicut cum peccatur per ignorantiam, vel per infirmitatē ex vehementia passionis. Secundo modo ex euentu, quia scilicet per aliquid peccato superueniens efficitur poena eius cito solubilis sicut cōtrictio & confessio superueniens peccato facit poenam eius cito solubilem, quia cōmūtatur æternam in temporalem, veniale autē acceptum his duobus modis nō distinguitur contra mortale, quia mortale potest per ignorantiam fieri. Et sic est veniale ex causa quantum ad primū, & iterum illud quod est mortale fit veniale per contritionem & confessionem, & sic dicitur veniale ex euentu quantum ad secundum. Terrio modo dicitur veniale ex genere actus, vocādo genus actus rationem quā forsitur actus ex materiā, vel obiecto, & sic veniale distinguitur contra mortale iuxta distinctionem materię in qua peccatur.

11. Hoc modo peccatum est quædā infirmitas animæ, & ideo sicut in morbis morbus ille dicitur mortalis qui infallibiliter inducit priuationem principij vitę corporalis, sic in peccatis illud dicitur mortale quod inducit priuationem principij vitę spiritualis, veniale dicitur illud quod talem priuationē nō inducit, principium autem quo viuimus spiritualiter est charitas per quā homo bene ordinatur ad Deum & ad proximum & ideo illud est peccatū mortale ex genere suo quod repugnat dilectioni dei vt blasphemia, periurium & huiusmodi, vel dilectioni proximi, sicut homicidium, adulteriū & similia. Hęc enim & similia peruertūt debitum ordinem subiectionis ad Deū & fœdus humanę societatis ad proximum propter quod ex genere suo sunt peccata mortalia. Cum etiam homo teneatur diligere plus seipsum q̄ proximum, sicut illa quę sunt in iniuriam proximi tunc contra charitatem & peccata mortalia sic ea quę homo committit cōtra seipsum, & cōtra naturam proprię subiectionis sicut occidere seipsum, vel peccare contra naturam, sunt cōtra charitatem & peccata mortalia, quomodo verō voluntas peccantis fertur in illud quod in se quidem continet quandam inordinationem, non tamē contrariatur dilectioni dei, aut proximi, nec tollit ordinem debitę subiectionis ad Deum, nec fœdus humanę societatis ad proximum, sicut verbum otiosum, risus superfluus, et similia, talia dicuntur venialia ex genere, & hoc fuit secundum.

12. Ad primum argumentum dicendum q̄ omne peccatum est cōtra legem dei naturalem vel inspiratam, vel ab eis deriuatam, nec tamē omne peccatum est mortale, quia in qualibet lege sunt aliqua præcepta & prohibitio-

nes de his quę necessaria sunt ad custodiam ciuitatis, & sine quibus disparetur ciuilitas, & facere contra hæc est peccatum mortale. Alia verō sunt quę inducuntur à lege, nō tanq̄ necessaria simpliciter quasi sine eis non fiaret bonum ciuilitatis, sed tanquā facientia ad perfectionem & decorum ciuilitatis, & quortum opposita habet aliquam inordinationem, sed non subuertentem ciuilitatem: & facere contra talia nō est peccatum mortale in aliqua lege. Quod autē dicunt quidā quod dicit Aug. solum intelligitur de peccato mortali quod est simpliciter peccatum. Non video, quia mentiri iocose est directē contra dictamen legis naturalis, & non solum præter, & idem est de omnibus quę ex genere suo sunt peccata venialia. Propter quod tenendā est prior solutio.

Sup. d. 24.
q. 5. m. 13.

13. Ad secundum dicendum, q̄ non omne quod tollit virtutem quamcunq; vel contrariatur actui virtutis mortalis est peccatum mortale, quia sicut sunt multę virtutes morales quę nō sunt de necessitate salutis vt eutrapelia, māsuetudo & quędā alię, sed sunt de decetia & honestate, sic actus oppositi nō sunt peccata mortalia sed venialia.

14. Ad tertium dicendum, q̄ non omnis qui inhæret alī cui rei inhæret ei sicut fruens vel sicut bene vtens sed potest ei inhære, vt abutens, vel male vtens, eo q̄ non refert ad debitum finem, & quia non omnis abusus est peccatum mortale, ideo non oportet omnem peccantem peccare mortaliter.

QUESTIO SEPTIMA.

Vtrum peccatum veniale & mortale distinguantur per pœnas eis debitas.

Thom. 1. 2. q. 88. ar. 2.

Quinto quaeritur, vtrum peccatum mortale, & veniale differat per pœnas eis debitas, videlicet q̄ peccato mortali debeatur poena æterna, & veniali poena temporalis. Et arguitur quod non, quia inter omnia peccata peccatum originale habet minimum de ratione peccati, sed originali debetur poena æterna, ergo multo fortius omni peccato.

2. Secundo poena mensuratur secundum quantitatem offensę, sed omni peccato est offensa infinita, ergo omni peccato debetur poena infinita. Maior pater: minor probatur, quia offensa mensuratur secundum dignitatem eius qui offenditur, sed per omne peccatum Deus qui est infinite dignitatis offenditur, quod patet ex eo q̄ ipse punit omne peccatum, punitio autem effectus est offensam manifestans, ergo in omni peccato est offensa infinita, & ei debetur poena infinita, & ita peccatum mortale & veniale non distinguuntur ratione pœnę.

3. IN CONTRARIVM est Magister in litera, qui dicit quod mortale obligat pœnę æternę, veniale vero pœnę temporalis.

4. RESPONSIO. Quanta poena debeatur vtrique peccato mortali, scilicet & veniali, sciendum est quod licet ex culpa oriatur reatus pœnę, vt reparetur iustitia per poenam quę læsa fuerat per culpam, tamen commensuratio pœnę ad culpam non attenditur quātum ad durationem in aliquo iudicio diuino vel humano, non enim quia homicidium vel adulterium in momēto committuntur propter hoc momētanea poena puniuntur, sed quandoq; quidem perpetuo carcere, vel exilio: quandoq; etiam morte in qua non cōsideratur occisionis mora, sed potius quod in perpetuum auferatur à societate viuentium. Item nec proportionatur poena culpe quoad acerbitatem sic, vt fœlum ita intense affligatur quis in poena quā intense delectatus fuit in culpa, constat enim q̄ multo plus affligitur quis cū occiditur propter crimē homicidij cōmissi q̄ possit delectari cōmittendo homicidij, nec illud est cōtra illud q̄ dicit Apoc. 18. quantum gloriificauit se & in delectis fuit, tantū dare ei tormentum & luctum, quia non est sensus quod debeat æquari tristitia vel dolor pœnę delectationi culpæ, sed est sensus quod in generali sicut excedit culpa culpam, sic poena poenam, delectationi tamen culpe non oportet æquari dolorem pœnę maxime cum tingat hominē plus delectari in aliquo veniali quandoq; cui debetur leuior poena, q̄ in aliquo mortali cui debetur grauior poena. Quid ergo est in quo attenditur commensuratio pœnę ad culpam, ex quo non attenditur secundum